

La Veu de Tortosa

SETMANARI REGIONALISTE

Any 2.^{on}

Tortosa, 28 Janer de 1900

Núm. 9

LOS XERRAIRES

Y LA

Pastoral del Sr. Bisbe de Barcelona

Alguns Senadors, Diputats y periodistas á qui la patria espanyola deuría enviar á Fernando Poó á plorar les colonies qu' ells han perdut, plens d' un zel artificiós y d' un sentiment embusterero s' aixequen drets com un junch y 's rebelen contra tot lo que flaira á regionalisme. Es á dir, contra tot lo que signifiqui moralitat, bon govern, justicia, ho, sintetisantho més, escombra que limpie 'ls munts de bassura per ells mateixos posada de relleu en lo Senat y 'l Congrés.

Aqueixos mateixos pares de la patria que 'ns dihen, no fá molts mesos, que las *fajas de los Generales debian subirse al cuello; que hay Jueces y Magistrados prevaricadores, que hay Médicos que venden su conciencia como los de Murcia* y altres coses que per vergonya no repetim pera que n' ho sápiguen al estranger, 'ls vé de nou que les regions d' Espanya vullguen administrarse per si soles; que treballin, pera que dintre de son cercle reduhit, la justicia comense per la justicia y pera que s' acabe lo regnat de la farsa, de la influencia, del favor y del escándol.

Qualsevol andalús d' aquells que tenen cases en les quatre fatxades al mitjà poden ser Ministres y fer, per un llarch número d' anys, la roda de Ministres..... ¡Ay del catalá que tinga condicions y ho arribe á serhol!..... Sa estada en la poltrona d' allá dalt durará lo que dura la llum del llamp. Balaguer y Durán y Bas poden servir de mostruari; no 'ls caldrá guardar los retalls del trajo d' uniforme; no, puig no tindrán may necessitat d' apedessar sos pantalons ni veurers esmorrades les puntes dels camals.

Los Ministres d' enllá l' Ebre son sempre de contracta assegurada; los nostres..... de vitrina.

Durán y Bas, aquell qu' ells mateixos calificaren de *sabio jurisconsulto* v' arribar al puesto que de dret li corresponia y que més esqueya á sa brillant carrera, pero... com no entenía de res més y per sa ignorancia no podia rompre tantes carteres com lo meu noy ha romput en quatre anys d' aná á la escola, los *enciclopédicos le derribaron á los primeros albores del separatismo catalan.*

¡Galifardeus!... Ells sí que son sepa-

ratistes, que, si 'l poble no tingués serenitat y patriotisme acabarien per allunyar lo poble espanyol de la Corona.

Quan una Nació reb una lliçó tan dura y tan amarga com la que plorém en aquests moments, los homens públics fan cas omís de *triquiñuelas* y pensen nit y dia, plens de gravetat, en lo reviscolament de sa patria decaiguda. A Espanya passa sempre, per desgracia, lo contrari.

Cada dia els periódichs de tots els indrets de la península trehuen á la vergonya pública fets y malifetes esgarri-foses: robos, estafes, malversacions de capdals etc. etc. y els *prohombres* del Senat y del Congrés, si ho denunciem, se retracten, y si criden acaben sense la energia de demanar responsabilitats y portar aquestes á son terme.

Se tracta, com ara, d' una qüestió legal que fa olor á regionalisme y d' una sola embranzida voldrian acabar en tot. Aixó es, que la Missa 's resés en castellá y que 'ls sermons se pronunciessin en la llengua oficial d' Espanya, sense preocuparse que hi ha molts feligresos del camp qu' al parlar el capellá contra la envidia se 'n van á casa creguts que 's pecat lo menjar *endivia* (escarola), y citém aquesta paraula porque ja ha donat lloch á un cas historich.

¿Qué te de particular que 'l venerable Prelat de Barcelona recomani que 's predique y s' ensenyi lo Catecisme en tota la seva ampla diócesis en llengua catalana? A cás, nosaltres, qu' hem matat la llengua catalana ¿hem de buscarne un' altra pera expressar los nostres sentiments més íntims? No, no, no pot ser: Al plorar als estimats individus de la familia nostra no dirém may: *¡Ay, Madre de mi corazon! ¡Ay hijo de mis entrañas*, sino que donant sortida á nostres llágrimes ab elles embolcellarém les paraules més dolces de nostra ánima y dirém: *¡Ay Mare meva del meu cor! ¡Ay fill meu de la meva ánima!* Aquesta es la tendresa nostra, aquesta la lley que 'ns dicta 'l cor, y 'l cor, Senyors Senadors y Diputats polítics, te una lley que vos té, per fortuna nostra, no arribarán may á cambiar.

¿Tambe aixó es separatisme?

Nosaltres confesém, qu' una de les satisfaccions més grans qu' hem sentit en nostra vida, es, sense cap dupte, la experimentada al llegir la notabilíssima Pastoral d' aquell virtuós Prelat qu' en lo seu zel de pare aymador aconsella á sos fills que al posarse en comunicació ab Deu ho fassin de la manera més íntima, y, nosaltres, repetim, pera poguer expressar los sentiments del nostre cor ho hem de fer sempre en lo llenguatge

que 'ns ensenyaren gronxantnos en lo bressol.

Per' altra part, els castellans residents en la diócesis barcelonina no perden res; puig en la mateixa Pastoral l' ilustre Dr. Morgades aconsella s' ensenyi el Catecisme y 's confese en castellá á tots aquells qu' ho demanen.

Tot aixó ho saben 'ls qu' ara criden, però com els falten merits y voluntat pera governar la patria y pera endressarla de la ruina, perden el temps en esvalots tan ridicols com fora de rahó y tan injustos com irrespetuosos.

¿Per que tan d' odi á la llengua catalana? ¿No es, per fortuna, nostra literatura tan hermosa, tan profunda y brillant, tan rica y plena de conceptes, tan dolça y tendra com la castellana? ¿No fou en los segles XIII y XIV la qu' estudiaren ab més deliri els poetes y trovadors?

Avuy mateix s' estudia oficialment á Francia y Alemanya y no tan solzament l' admiren, sino que la envejen y la enlayren.

Entren pel camí de la rahó tots aqueixos que tan esvaloten, y al pensar seriament en la reconstitució d' Espanya no olviden que als seus desastres y desacerts se deu que 'l regionalisme brote cada jorn més vigorós desde Catalunya á Vasconia, desde Navarra á Galicia y altres punts d' aquesta nació desdixada, quals regions se personificarien en sos governs si aquestos procurassen governar com se mereix nostra patria y 's fatiguessen en demostrar al pahis que sas obras y sas lleys se formen al impuls d' una idea noble y carinyosa.

Francesch Mestre Noè.

Tortosa, Janer de 1900.

INSTRUCCIÓ PASTORAL

DEL

SR. BISBE DE BARCELONA

El Dr. D. Joseph Morgades y Gili ab el qui la Providencia ha volgut afavorir á la Diócesis, barcelonina comensa á publicar en el *Bulleti Oficial Eclesiástich*, una tanda d' Instruccions Pastorals, versant la primera sobre la predicació de la Paraula Divina y l' ensenyansa del Catecisme en llengua catalana.

Prou voldriam reproduhirla íntegrament aquesta Instrucció que considerém d' una importancia excepcional, pero la falta de lloch en el periódich, no 'ns permet realisar lo que per nosaltres y segurament pel lector, sería una gran satisfacció.

S' ha de predicar en català, diu el doctor Morgades, a oyents catalans, com se predica en francès a oyents francesos, y en vasch a oyents vascongais.

Més, abans d' arribar a tal conclusió, ne formula d' altrás el doctor Morgades. Es exercir un poder tiránich sobre un poble, obligarlo a usar en sas relacions civils una llengua que no li es natural; es una injusticia, per quant si las lleys han de ser equitativas, no s' pot imposar a totas las regions d' un Estat l' idioma peculiar d' alguna de ellas. Y concretant la qüestió, analisa el doctor Morgades la conducta inqualificable dels governs d' Espanya en quant a la instrucció pública, lo que fá que sia encara més gran insensatesa el pretendre que tots els espanyols están en condicions de coneixer la llengua oficial.

En un capítol escrit a tota conciencia s' ocupa el doctor Morgades de las diferencias essencials que separan a la llengua catalana de la castellana pera concloure, afirmant la impossibilitat de que ni en grans centres de població pugui ser entés per el poble altre llenguatge que l' de conversar y de las gacetillas.

A Catalunya, donchs, s' ha de predicar en català lo mateix a las capitals que a las poblacions secundarias.

«Pera l' orador l' ús de la llengua materna será sempre el medi més adequat pera transmetre sas ideas y comunicar sos afectes. Es precis no tenir cap noció d' estètica pera no comprendre la doble dificultat que la expressió en una llengua estranya al orador presenta a la trasmisió de pensaments y afectes. L' orador té de traduhir sas ideas y donar nova forma d' expressió als seus sentiments; mentres l' oyent té de desfer mentalment el treball del orador, tornant sentiments y ideas a sa primera forma. ¿Qui no veu que n' aquestas operacions inversas é inútils, se perdrá l' aroma del sentiment y moltas vegadas la llum resplandent de las ideas?»

A continuació, el doctor Morgades fa una erudita relació pera demostrar com la doctrina y las prácticas de la Iglesia abonan aquest criteri, y acaba preguntant qué es lo que s' proposa el predicador que s' dirigeix en català a sos oyents.

«Se proposa — pregunta el senyor Bisbe — afalagalshi l' oído ab la música de la sonora llengua castellana? En aquest cas y deixant apart si ho logra, donat laspre accent que caracteriza la nostra pronunciació, devém dirli que l' objectiu de la predicació evangélica no es recrear els oídos, sino moure l' cors y portarlos a Cristo, quina paraula vivificant l' orador els predica.»

En conseqüència exhorta, —sens perjudici de manarho expressament si es desatés, als rectors y predicadors que anunci-hin y fassin anunciar la Divina Paraula en Català, sobre tot els primers, y per modo absolut, en els sermons a que venen obligats per virtud del seu ministeri.

Recomana no obstant, que no desatenguin als feligresos que ignoran el català, com el mateix Doctor Morgades se proposa atendrels, fent que s' prediqui en sas respectives llengües a las colonias d' estrangers, a que efecte anuncia que s' ha ja posat d' acort ab alguns predicadors pera que fassin sentir la Santa Paraula en idiomas estrangers en determinadas parroquias que s' anunciarán oportunament

Recordant els principals sermonaris que hi han impresos, acaba el Doctor Morgades la seva interessant exhortació en punt a la predicació en llengua catalana.

Després de las rahons donadas pel doc-

tor Morgades, pera veure la necessitat de la predicació de la paraula de Deu en català, l' ilustre prelat se fa aquesta reflexió: Si tan poderosas rahons existeixen pera predicar al poble compost d' homes ja formats é instruhits, en son propi idioma, ¿quant més poderosas no serán las que existen en pera enraonar en la mateixa als noys en la ensenyansa del Catecisme?

Quan s' ensenya la Doctrina cristiana en castellà, —son paraulas del doctor Morgades— se pretent gravar al cor del infant el sello de la revelació divina ab un instrument que no hi deixarà senyal, tan bon punt deixi de fer la pressió que en un moment exerceix.

Cal que l' que aixís no ho entenen, se fixin en aquestas paraulas del Prelat benvolgut: «Res de més durada en l' home que alló que l' impresiona en la infancia y més encara si va unit al recort dels seus pares, de sa mare especialment. Els homes més impíos s' ha vist que han conservat las devocions que l' hi va ensenyar la seva mare.

«Ab la ensenyansa del Catecisme en llengua castellana s' introduheix en la familia una dualitat funesta: per una banda els fills recitan las sevas oracions en castellà, sa mare en català; per consegüent, el recort, la impresió que aquells conservarán de tals devocions, no podrá anar junt ab el recort de la seva mare: quan las passions combatrán més tart aquellas ánimas y la impietat els hi parará l' seus llassos, el recort matern, sempre dol y commovedor, no será ja antemural qui l' defensí; la religió y la familia serán dos sentiments divorciats...»

L' esperit que anima al doctor Morgades en els seus notabilíssims propósitos, se troba admirablement explicat en aquestas paraulas:

«En conseqüència de tot lo dit exhortém, sens apremi d' exprés manament que no obstant, estém disposats si no se Nos ajuda en aquesta empresa de zel per la salvació de les ánimes, exhortém, dihém a tots els Rectors y predicadors de nostra dióccesis, a qu' anuncien y, fassin anunciar la Divina Paraula en català, sobre tot els primers y per modo absolut, en los sermons a que venen obligats per virtud del seu ministeri; sense desantendre, n' obstant, aquells de sos feligresos que no comprenen la llengua catalana, com Nos ho farém procurant que s' predique en sas respectives llengües a les colonias de francesos, italians, inglesos y alemanys, que existeixen en nostra ciutat y qualsevolga altra colonia que s' forme, sempre qu' ho fassi present el Senyor Cónsul de sa nació y compte ab número sufficient; heventnos posat ja d' acort en alguns predicadors, que s' ofereixen voluntariament a desempenyar aquest ministeri, pera l' qual se l' senyalarán esglesies apropósit. Recordemse de lo que deya San Pau: *Ens debém a tots pera salvar a tots.*

La ensenyansa del Catecisme se fará igualment en català pera l' naturals del pahís y en grupo separat pera l' noys que no entenguin aquesta Llengua.

Els col·legis que d' alguna manera depenen de Nostra jurisdicció, encar que tingan adoptada la llengua castellana com la oficial *del establiment*, respecte a la ensenyansa del Catecisme queden obligats a adoptar lo text català del d' aquesta Dióccesis, sens detriment d' ensenyar, també, si volen, ab major abundament, a sos deixebles lo text castellà del mateix, ab los actes principals de devoció, com el Pare-Nostre, l' Ave-Maria, l' Credo, la Salve

Regina, l' Sant Rosari etc. etc., en llengua catalana sens exceptuar aquesta obligació, més qu' als minyons de families no catalanes, si l' seus pares ho demanassen.

En quant als Instituts religiosos establerts en aquesta Dióccesis, confiém que nos prestarán ajuda en aquesta obra bona, destinant a la predicació aquells de sos individus que millor podrán ajustar-se a aquesta disposició, qu' estém disposats a portarho a cap ab tota la eficacia que sa importancia exigeix.

Lo qu' hem dit dels col·legis respecte al reso de les principals devocions en Llengua catalana, ja s' comprendrá qu' ho apliquém, ab major rahó, a les esglesies qu' están baix la nostra dependencia; puig la *dualitat* qu' abans hem citat indruduhia en les families lo reso de las Devocions en llengua estranya, no podém permetre que d' un modo públich s' indruheixca en la esglesia que ha de ser lo lloch ahont se reuneixen ab comunitat la familia cristiana.

Pera l' cumpliment de les presents providencias que ben observades reportarán, segons en Deu ho esperem, nombrosos fruits espirituals, recomanem la llejenda y l' estudi dels antichs sermonaris catalans dels quals abunden els exemplars en las parroquias; los *Sermons* del V. P. Claret; la moderna traducció dels *Sermons* del P. Le-Seune, qu' esta publicant en aquesta ciutat lo R. D. Miquel Piera, y d' un modo especial los *Sermons* del Ilustrisim y Rvdm. Dr. Benet Vilamitjana, Arquebisbe que fou de Tarragona, puig no coneixem obra predicable en cap altre idioma que aventatje a n' aqueixa en profundetat de conceptes, gallardesa de frasse y moviment d' afectes: podentse, además apendrer en ella a sortejar certs precípics que deu evitar sempre, ab gran cuidado l' orador català que son; una cultura afectada de llenguatge que conduheixca a la inteligencia y una sencillesa descuidada, que porte a la vulgaritat, ab grave dany de la Divina Paraula.

Per lo que s' refereix a les devocions principals com les dels mesos de San Joseph, de Maria y del Sagrat Chor de Jesús etc., coneguts son els llibres qu' han publicat en nostra Llengua ilustres Autors.

Per avuy ja n' hi ha prou ab aquesta petita indicació, respecte a la manera de predicar la Paraula Divina, qu' aixi cau sobre l' camí, al pedregal ó les espines de part de qui la predica com de part de qui les escolta. Un altre dia, si Deu ho vol tractarém aquesta materia expressament. San Pau escribía als de Corinto, dihentlos: «Que no havia anat a predicarlos ab sermons snblims, ni sabiduría humana, sino ab los efectos sensibles del esperit y virtud de Deu, a fi de que la seva fé no fós la ciencia dels homens sino en lo poder de Deu; puig no s' havia predicat de saber entre l'ls, sino a Jesuscrist y aquest Crucificat.»

Ja que ab nna paciència apenas concebible sufrim fa temps el jou de ser administrats, ensenyats y jutjats en castellà, lo qual ens perjudica gravement; siguém exigents al menos en ser instruhits en català en lo que mira al Cel y ens posa ab relacions ab Deu en nostres contratemps y tribulacions, en nostres desitjos y esperansas y en las expansions de la nostra ánima, porque si podém prescindir dels beneficis d' aquest mon, passatgers en veritat, encara que molt conduhents al benestar honest d' aquesta vida, no podém de cap manera renunciar, ni permetre que sufriem perjudicis ni pérdua de cap classe els interessos del Cel que son eterns y el fi da-

rrer de la creació y redempció humana. Y tal es, ni més ni menys, la importància que té predicar y ensenyar el Catecisme en llengua catalana.

No debém olvidar may que la fé es absolutament «necessaria pera salvarse, y que la fé 'ns ve per l' oit per la paraula de Deu,» y que per conseqüent l' home no pot salvarse, perque d' altra manera no pot tenir fé sense que 'l ensenye y predique en llengua qu' entengui, sen per lo tant ferho d' altre modo una costum detestable, perjudicial y enderrocadora de la fé.

Nos esperém, donchs, veurer prompte realisada la restauració del antich esperit eclesiástich y per ella y per l' encausament de la predicació les vies del Dogma y la Moral catolichs, sense digressions inoportunes á la Política y á les questions socials materies que solzament deu tractari que tinga autoritat reconeguda pera 'n' aixó, y 's trobe ocasió oportuna, confiém veurer prompte com floreix la pietat, avuy tristement esmortuhida, en aquesta nostra molt volguda Diócesis.

Barcelona, 6 de Janer de 1900, festa dels Sants Reys.

† JOSEPH, Bisbe de Barcelona.»

L' ASSUMPTO DEL DIA

¡Ah salau, ja hi torném á sé! No fassin compliments y obrin 'ls pareygues, que la pluja porta males trasses perque 'ls novuls venen d' enllá del riu.

¡Caram, caram, y qué 'n som de dolents los cataláns! Sense sabé quan val ni quan costa, doném cada disgust al senyors de la premsa rotativa y á la majoria dels pares de la patria, que n' hi ha fins per morir-se del disgust.

Y dich aixó perque suposo que vostés ja estarán enterats del terratremol que s' ha promogut á Madrid ab motiu d' haber publicat lo dignissim senyor Bisbe de Barcelona una ben pensada Instrucció Pastoral aconsellán que, pera més fácil comprensió, se predique y ensenye la Doctrina cristiana en catalá, dintre de la seva diócesis.

Donchs bé; dona goig y al mateix temps fa riure llegir los mil disbarats que publica la premsa de *gran circulación* y la que no *circula tant*. ¡Pobre Doctor Morgades si havia de fer cas de tot' aquella colla de *chupópteros*, com diria un amich meu!...

El Imparcial, després d' un fogós article, demana una correcció pera 'l senyor Bisbe de Barcelona.

El Liberal, diu que les frasses del Doctor Morgades representen el més foribundo particularisme.

El País obre tota la boca y per entre aquelles dents negres y corcades li surt la gran nova de que l' autor de la tan coneguda Pastoral deuria ser tancat en un manicomi; després anyadeix que convé combatre á sanch y á foch el catalanisme, encara que no 'l creu

perillós (?), y acaba demanant que s' imposi una correcció al Prelat que 'ls ha donat tans mals ratos.

Y aixís per aquest istil van desbarrrán los demés periódichs de la *coronada villa*, salvo molt poquetes excepcions.

Pero no es solzament la premsa qui no vol que parlém en catalá en nostres esglesies, sinó que son també una munió de diputats y senadors.

Entre aquets hi ha un tal Dávila, que quan he lligit tot lo qu' ha sortit d' aquella boca m' ha fet l' efecte d' un manxaire qu' agafat tot lo dia á la corda y tira que tira, 's fa un tip de cantá y de tots los trevalladors que 'l senten, ningú l' escolta.

En quant al primer, ó sia el diputat que més ha dit pera veure si 'l fan *hijo adoptivo* d' algún *templo*, es aquell que tots vostés ja deuen conèixer y que apesár de la seva edat, que no es molt poca, casi tothom lo coneix pel *pollo*. Segons diuen es un gran hisendat, y, es cla, no li cal doblegá l' esquena per res. Jo conech alguns homes que tampoch 'ls cal trevallar pera podé fe bullir l' olla, y per no passá les estones tan aburridas 's dediquen, per afició, uns á fer gabies, altres á fer coves, n' hi ha que s' entretenen trencan anous y per últim n' hi han que 's dediquen á desfer nusos de cordill, donantho després á gent necessitada pera que s' hi guanyin la vida, fen de retruch una caritat.

¿Vostés creuen que 'l *pollo* fa res de tot aixó? Jo crech que nó. Ell va dir: «Res; per passá 'l temps vaig á fer de polítich: á mi igual me té Juan que Joseph, y aixís hem distrauré.» Aixó fa que avuy defensi als que ahir maltractava, lo qual 'ns demostra que tot quant diu té lo mateix valor.

Pero allí ahont éll creu que mossega més fort es quan parla de la questió catalanista; joh... aixís que *nuestro hombre* pot ficar una d' aquelles dos pales que porta á la boca en forma de dents á n' algún assumpto de dintre de Catalunya, s' hi agafa á mossegades que no se 'n deixaria.

Aixís, donchs, no es gens estrany que vulgui traslladar al molt respectable senyor Bisbe de Barcelona, que entre altres caricies de mal género y de molt poch respecte li diu que 's un *faccioso*.

Tal vegada s' ha cregut lo *pollo* eixe, — pero ja 'l puch nombrar més clá — tal vegada s' ha cregut lo senyor Romero Robledo que á Catalunya 's fa cas de tot quan ell diu. O sinó diguens: ¿qué 'ns ha demostrat en la seva última peroració en lo Congrès? Res práctic. Y com nosaltres resarém en catalá y á n' ell aixó li farà poch ó gens de mal, no cal que s' amohne per les coses de la nostra terra que quan 'ls fassi falta ja l' anirém á

buscar, y ab burro, perque no 's cansi, aixís donchs, ja pot comensar á seure que 'm sembla que n' hi ha per una bona estona.

E. Cantero Hernandez.

Tortosa, Janer de 1900.

ARREU, ARREU

VERITATS 'COM Á PERES

Fa uns dos anys que D. Miquel de Uamuno, catedràtic de Salamanca, deya en *La Epoca*, després d' alabá molt lo mérit de *Alades* que son autor Guanyavents l' hi havia enviat.

«Me parece que el estudio de la actual poesia catalana no sería el modo menos eficaz para contribuir á curar esa fecundia versificadora con que en las letras castellanas se lo arreglan tantos para encubrir con hojarasca bien agrupada la vaciedad del fondo, zurciendo versos correctos y bien sonantes para no decir nada de provecho, ni de sentido, ni imaginado ni pensado. ¡Cuando se curará la literatura castellana actual de la desesperante ramplonería que la roe, y de la obsesión absurda del purismo!»

***

Lo sinyó Rafel á *El Imparcial* torna á fer mérits presentantse *ministrable*. Si jo 'n sapigués lo dibuixaria aixís: Una caricatura del Deu de G. Doré escampant á mans plenes, seques, canals y pantans; eixintli á n' ell de la boca un llarguerut ¡Quos Ego! pera que jamay aquelles aigües fessen etzegallades com les de Lozoca y altres. ¡Que poch hi vindria á Catalunya á soltarhi tant de be de Deu!

***

Lo mateix diari deya tres anys enrera que, als col·legis s' anaven acostumant les senyoretas á resá en francés, y qu' aixó es propi de descastades, cursis, vanitoses y mal-patriotes; perque lo sensat y correcte es ferho en la llengua materna. ¡Eh, que tal!!

Donchs be. Ara qu' aquí 'ns recomanen una cosa de tan de sentit comú... *vade retro*; ¿que pera nosaltres no s' han escrit les lleys de la llógica? Sols ho podem fer en la llengua del amos? ¿Que no es mamada? ¿Y qué?

¡Ves, ves si Deu tindria 'l poch gust de donarse per entés dihentli «Pare nostre»! ¿Per qui 'm preneu, diria?

A. A.

Tortosa, Janer de 1900.

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA

Diumenje, dia 28, Sant Juliá de Cuenca. — Dilluns, 29, San Francisco de Sales. — Dimars, 30, Santa Martina. — Dimecres, 31, San Pere Nolasco. — Dijous, 1 de Febrer, San Ignasi. — Divendres, 2, LA PURIFICACIÓ DE NTRA. SRA. — Dissapte, 3, San Blay.

A LA CREU DE SANT VICENS DE FERRERIES ⁽¹⁾

¡O Créu de Sant Vicéns santa y gloriosa!
¡Que n' ets de nòble y hermosa
Eixecante al bell mitx del pòble teul
Cada volta que 't veig tan falaguera,
Paréix que oviro la gentil Senyera
Que ab ayre celestial y riallera
Encoratja y sosté 'l poble de Deu.
En altre temps, te véya en les marjades,
Masies y encontrades
Cóm iris de la pau pels llauradors;
Y 't véya triomfanta á tota térra,
Al mitx de la ciutat, dalt de la sérra,
Per lliurá als cristians de l' aspra guerra
Del Infern y del vicis temptadors.
Y avuy te contemplo á vòltes en la runa,
Y véig caure una á una
Les créus al cólp del temps ó dels martells;
Y en los camps y en les altes serralades
D' aquí y d' allá s' hi tróben sóls sembrades
Les pedres ja mitx négres trossejades
De la base y cóluma y capitells.

(1) Lo dia 21 de Mars del any 1410, dia de Divendres Sant, estava Sant Vicens Ferrer predicant á Tortosa de l' atrá banda de les barques y vóra del riu, en un lloch gran y espayós plantat d' abres, pera que hi capigués l' inmensa gentada que 'l desitjava sentir. Ab aquéix motiu, s' omplí de tal manera 'l pont de les barques de gent, que estant ja plé de góm á góm y disposta pera escoltar lo sermó, de repent s' escapá del mitx d' aquella munió de persones un crit esgarrifós d' espant, per veurer que 'l pont s' esfonsava ab tant de pes, y les barques totes se cubrien d' aygua. Sant Vicens, al veurer lo gran perill de tants de tortosins, fa la senyal de la Créu, y les barques, que estaven plenes d' aygua, se quedaren desseguida buydes y séques y surant atre volta com ántes sobre l' Ebre, y 'l pont que ja 's desfeya, quedá fort com abans, com si no hagués passat res, poguent aixina també passar aquell nombrós auditóri á l' atre par de la ribera sens haberhi, gracies á Deu. cap desgracia. Fins ara fa poch anys se habia guardat á Tortosa un quadro ab una inscripció alegórica que recordava eix miracle. (Historia de Sant Vicent Ferrer por D. José Sanchis y Syvera Presbítero, part. II, cap. XIX).

Conta ademés la tradició que predicant lo mateix Sant també á la vora del pont de les barques, de sopte pará 'l sermó; y mirant á cert indret de part d' allá del riu, exclamá: «Que 's créman en lo pallé, que 's créman en lo pallé.» Alguns llauradors, ja fos per curiositat ó per apagar lo foch, corregueren á la part que indicava la mirada del Sant, y trobaren precisament dos miserables que estaven pecant y que moriren de repent per just cástich de Deu.

Are be: aixecarien tal volta nostres avis eixa Créu de Sant Vicéns en recort d' algun d' eixos dos miracles?

Totes eixes gestes miraculoses del Apóstol d' Europa venen confirmades pels Bollandistes en ses «Acta Sanctorum», volúm X de la série y I del més d' Abril, párrafo IV de sa vida, ab les següents paraules: «Inde (Barcinone) Dertosam proficiscens (sanctus Vincentius), ob dissolutionem pontis magnam multitudinem á periculo submersionis conservat, et in concione detegit aliquos procul inde peccantes; que traductur l. 3, núm. 17, anctore Godefrido Henschenio.» — (Nota del Autor).

Perxó, sempre que 't véig alsarte ayrosa
Cóm Guayta gloriosa
En mitx de la ciutat ó en los tóssals,
Mon cór s' alegra y encisat s' hi encanta,
Y sento revifarse la fé santa,
Aquella fé que 'ls pobles agegauta
Y que féu nòstres avis inmortal.

A ta sombra benhaurada,
Vespre y matí hi véig jugar
La familia ajogassada
Cóm gavines de la mar.
¡Que 'n déu sér santa ta essencia,
Quan la flor de l' ignoencia,
Cóm per cert instint de Deu,
Sóls passa felissa l' hora
Que juga y salta á ta vóra,
Sota 'ls brassos de la Créu!

Los matins ab tóch de salva
Te somriu Mitan-Camí;
L' oratje te dú del Auba
Suaus perfums de romaní;
Mentres saltant de sa branca
Y del teulat á la tanca
Te reflan mil cançons
Y festives cantarelles
De nòstres hórts les aucelles
Y estóls de jolius moixóns.

Los fadrins que á l' horta moran,
Si son de cor tortosins,
Te respectan y t' adoran
Quan passen per aná á dins;
Y en sos camps y fondalades,
Y en les llargues hivernades
Vora 'l foch sant de la llar.
Recordan ta dólça historia;
Y al foch sant de tanta gloria
S' encoratjan per lluytar.

Te veneran les vehines,
Les del pòble y les del hórt;
A tú resan les fadrines,
Les del camp y les del pórt;
Y quan lo dól y amargura
Lo seu téndre cór tortura,
Enlayran, cóm suau encéns,
Ays del cór y oracions santes,
Téndres sospirs y complantes
A la Créu de Sant Vicéns.

Sota tos brassos vegeres
Náixe' y créixe' 'l pòble teu,
Y aixamplarse en tes riberes
Cóm altre ciutat de Deu:
Y ab tos amórs y armonies
Viu ditxosa Ferreries
De cór nòble y diví zél,
Cóm donzella afavorida
Que á ta sombra benehida
Sols somnia y busca 'l cél.

No han faltat ¡Santa Senyera!
En mitx d' aquést himne etérn,
Fadrins fólls de pit de fera
Que 't blasfemin cóm l' inférn:
Nó són, nó, fills de nóstra hórta,
Són fills que l' inférn abórta
Per' afrontar nòstres córs;
Són famolénca llopada
Per l' inférn axí llançada
Per robans los teus amors.

¡O font del ver consól, Créu sacrosanta,
Que encare vius flayranta!
Continua implorant de Deu inmens,
De les gracies del cél la suau rosada,
Sobre t' atlética y gentil fillada
De la heróyca ciutat, y l' encontrada
De lo barri florit de Sant Vicens.
Fés que á la sombra prepotenta, 'ls dies,
L' hermosa Ferreries
Vegi felissos rodolar avant:
Y ayros plausó del abre que l' alleta
La gran Tortosa, busquí ab pas d' atleta
Tant sóls lo bé de Deu que 'ls córs quieta,
Deixant la térra y cél amunt juyant.

Qu' aixina en sospalaus y en l'ampla ascona
Serás, tú, sa corona,
Y Ángel de pau que aixugui los seus plòrs;
Y en refórn, per les valls y serralades,
Y en les plasses y viles y encontrades
S' cirán á tota hora sóls tonades
Que cantin tes grandeses y llabórs.

Guillem.

Tortosa, Janer de 1900.

NOTICIES

Ha baixat á la fossa en la ciutat de Valencia la virtuosa Sra. D.ª G.^a noveva Sabater y Lledó, viuda del Coronel Villamazares y germana de nostre company de redacció y respectable amich D. Sinesi Sabater, á qui acompanyém en la pena qu' en aquestos moments afligeix son cor.

Ja sab l' inspirat poeta, degá de la premsa tortosina, que tot lo seu es sempre digne d' atenció pera 'ls redactors de LA VEU DE TORTOSA,

Supliquém á nostres volguts llegidors tinguen present en sas piadoses oracions á l' anima de la que tan fora de temps ha sigut per la mort arrebatada...—Q. E. P.

La *Creu Roja* d' aquesta ciutat ha escamentat novament sa tasca patriótica en favor dels pobres soldats repatriats que plens de desenganys y de miseria, tornen á la patria en busca de la pau y del benestar payral. Als socorre 'ls aquesta benéfica Associació, alguns d' ells contestaren ab paraules de gratitut y altres, ab llágrimes, deyan:—¡Ah, si á Filipinas ens haguessen donat aixó!....

¡Pobres repatriats!

Valgalshi la caritat cristiana, tan intimament demostrada pels individus de la *Creu Roja*, que 'ls hi han prodigat consol en sas penas, auxili en son desfalliment y recursos en sa miseria.

Ha mort á Barcelona la Sra. D.ª Fernanda Pauli, esposa carinyosa de nostre estimat amich, lo distingit Metje D. Rafael Tallada.

Comprenem la pena terrible de la familia y al pendrer part en son dolor desitjém á tots la resignació cristiana y llarga vida pera poguer plorarla y encomanar á Deu l' ánima de la difunta.—(Q. A. C. S.)

La grippe, dengue, influenza ó trancazo está fent de les seves en aquesta ciutat, ahont els malalts se compten á cents. Per fortuna 's presenta en caracter benigne.

Nostre estimat amich, l' erudit escriptor D. Frederich Pastor y Lluís, ha sigut nomenat *Membre Corresponent* de l' Associació Artística-Arqueológica-Barcelonesa.

Aquesta distinció la considerém tan acertada qu' al felicitar al Sr. Pastor y Lluís ho fem, també, envers aquella docta Corporació que tant se desvetlla en premiar als que, plens de sacrificis y d' estudis profonds passen tota sa vida menyspreuant llurs interessos en benefici de la historia de sa patria.

Lo dia 21 vá morir á 'n' aquesta ciutat la distingida Sra. D.ª Teresa de Aiguavives viuda de Cruells, persona de pietat reconeguda y gran benefactora de moltíssimes obres pies.

A sa volguda familia y molt en particular á nostre estimat amich D. Lluís Cruells, fill de la finada, els hi trasmetém nostre pésam més sentit, pregánt á Deu per l' ánima de la difunta.—R. I. P.